

La crisi de la raó provoca debat

El tercer congrés sobre el pensament dels Premis Octubre analitzava el compromís dels intel·lectuals avui. Les jornades van ser denses i fructíferes i deixaren la sensació que ara caldrà un temps de calma per analitzar el torrent d'informació rebuda.

El congrés sobre "El compromís dels intel·lectuals, avui" ha estat sens dubte l'estrella d'aquestes jornades dels Octubre. Unanimitat entre el públic, que gairebé en totes les sessions omplia de gom a gom el saló d'actes del col·legi major Rector Pesset de la Universitat de València, i els coordinadors, Antoni Furió i Gustau Muñoz, satisfets per la tasca ben feta. Només un retret: la densitat d'algunes ponències va deixar més d'un oient mentalment saturat. No hi havia cap treva i tots els convidats van voler dir la seua amb contundència i arguments: no havien vingut a passar l'estona.

La primera jornada va obrir el foc amb el tema que el congrés havia assumit com a lema: el compromís dels intel·lectuals. Isabel Morant, professora d'història de la Universitat de València va reivindicar la figura de l'intel·lectual *engagé* a alguna causa justa i va donar pas a Manuel Aznar, professor de la Universitat de Barcelona, es-

pecialitzat en els congressos d'intel·lectuals celebrats en Europa davant l'amenaça dels feixismes i que van culminar amb el de València del 1937, en un ciutat assetjada per la guerra. Aznar va fer seua la definició de Max Aub, "un intel·lectual és aquell per a qui els problemes polítics són problemes morals". El professor italià, Enzo Traverso, va recollir la idea i va apuntar l'estalinisme com el moment en què l'intel·lectual compromès contra el feixisme va perdre la seua coherència. Françoise Dosse, professor a la Universitat de Nantes, va reivindicar la figura d'un intel·lectual democràtic que superara el crític i Giovanni Levi, que durant el congrés ha demostrat la seua habilitat per fer caricatures de la resta de ponents, va constatar consternat la presència de milions de persones en el funeral de Lady Diana i la impotència dels intel·lectuals per explicar el fenomen. "El món d'avui -va sentenciar- és patològic."

La primera sessió augurava una bona collita i un treball gens còmode per als traductors simultanis, que tingueren la seua primera batalla amb el verb fluid i implacable del professor Dosse. El matí del dimecres hostatjava un debat amb un títol més que suggerent: "De la 'crisi de la raó' a la 'fi de la història'". Un historiador, Pedro Ruiz, rector de la Universitat de València, dirigia l'orquestra i apuntava, abans de deixar pas als solistes, que Auswitch havia assolit el punt mític en què Europa va contemplar, astorada, que la raó no podia evitar la barbàrie. Detlev Claussen, deixeble d'Adorno i continuador de la mítica escola de Frankfurt, el primer que va deixar còpies de la seua ponència, en alemany, anglès o francès, va analitzar exhaustivament la figura de l'intel·lectual des de Hegel i va denunciar un pas cap a l'intel·lectual funcional, desacreditat i poc amic de la raó. Els professors Josep Fontana i Antoni Domènech completaren el treball

DAVID VIJUESCAS

DAVID VIJUESCAS

DAVID VIJUESCAS

de Claussen, tot assenyalant que la raó, com a tal, ha de començar per acceptar els seus límits abans d'intentar ser una eina vàlida per comprendre el món i regir l'evolució de les societats; o siga la història. El dinar, aprofitat normalment per recomentar el debat, va ser aquell dimecres silencios; calia meditar i pair l'aliment espiritual del matí.

Escriure també és criticar. A la vesprada, Neus Campillo va trencar la marxa de les conferències i en presentar aquella, amb el títol: "En defensa d'una cultura crítica" va remarcar que deixaria momentàniament el passat per llançar una mirada endavant. Josep M. Terricabras va incidir en la crisi de la idea clàssica de cultura, monolítica i acceptada per tothom, substituïda per múltiples referents, fraccionats i multicèntrics. Jacobo Muñoz, un professor valencià a la complutense de Madrid, destacà l'aparició de l'intel·lectual específic, incapaç de fer la lectura global de la situació i per això, molt menys influent. L'escriptor francès Pierre Mertens va parlar dels escriptors compromesos, tot i que sobre el paper no ho semblen, com Flaubert o Proust, capaços de provocar reaccions adverses en les seues societats. Mertens va voler destacar el paper de la literatura en la crítica de la societat, de vegades perillosa, com en l'afer Salman Rushdie. Amelia Valcárcel va concloure aquella jornada amb un retrat sincer i valent de la panoràmica intel·lectual espanyola, ancorada, segons Valcárcel, en la *movida*, el casticisme i l'esperpent.

El matí del dijous tenia color africà. Alfred Bosch, guanyador del passat premi Joan Fuster, presentà una jornada amb un títol punyent: "Guerra, racisme, xenofòbia, integrisme". L'escriptor marroquí Tahar Ben Jelloun, premi Goncourt, sintetitzava en una frase la sensació que envaeix molts escriptors del món islàmic: "la ploma, inevi-

**La crisi de la raó,
la fi de la història
o la validesa del
nacionalisme
serviren d'excusa
per al debat sòlid,
l'argumentació
i el diàleg.**

tablement, s'alenteix". La censura i les amenaces retarden, qui sap fins quan, l'eixida de les obres, perquè la ficció continua sent considerada perillosa. La feminista algeriana Wassyla Tamzali va aclarir abans de tot els seus orígens: "ma mare era de Pinedo i el meu avi va haver d'eixir d'aquest país", i glossà després les grans dificultats que al seu país existeixen per crear una consciència crítica. El pintor i narrador Bryten Brittenbach, afrikaaner opositor al sistema de l'*apartheid* a Sud-àfrica i crític amb l'actual govern, centrà la seua allocució, la més poètica del congrés, en la defensa de la memòria i la rei-

vindicació de la identitat, amb la llengua com a element bàsic, per encarar un multiculturalisme real.

La sessió de la vesprada va ser una de les més esperades. No podia faltar en els octubre una jornada dedicada al nacionalisme. Gustau Muñoz va obrir foc i presentà Josep Ramon Llobera, català amb passaport britànic i professor a Londres, que va ser clar: "el nacionalisme és la clau d'Europa i no pareix que pugui desaparèixer en molt de temps". Joan F. Mira i Xavier Rubert de Ventós seguiren la tesi i demostraren que sovint l'internacionalisme amaga nacionalismes molt més excloents dels que diu condemnar. El professor romanès, Barsi Kálman, il·lustrà el públic amb la seua intervenció sobre la història del nacionalisme hongarès. El debat va ser calent, la gent volia més, però els rellotges no s'aturaven i calia allargar-se al Palau de Pineda perquè les jornades fusterianes ja començaven.

Divendres al matí va ser el temps del tancament. Presentats per l'exministra Carme Alborch, Salvador Cardús i Salvador Giner, un sociòleg i un filòsof, opinaven, i ironitzaven, sobre la relació tensa del poder i els intel·lectuals. La periodista algeriana Salima Getzali va situar el tema al seu país, on la censura és la norma quotidiana.

Maria Boladeras va cloure la setmana, esgotadora, molt, però sobretot fructífera i suggeridora. Queda la satisfacció general, i molts camins oberts per continuar amb la discussió i la recerca.

Jordi Sebastià

D'esquerra a dreta, Bryten Brittenbach, Giovanni Levi, que va resistir tota la setmana sense encendre el cigar, i Jacobo Muñoz. Un sud-africà, un italià i un valencià en diàleg davant un món complex amb la desacreditada raó com a única eina possible de superació.